

соціополітичного виміру, лінгво-когнітивних властивостей, маніпулятивних характеристик тощо.

Отже, можемо констатувати, що включеність соціальних комунікацій як самостійної наукової галузі, у процес дослідження функціональних структур пам'яті, вже на сьогодні репрезентує широкий спектр теоретико-методологічного інструментарію дослідження емпіричного ресурсу «пам'яті» представленого в публічній площині комунікативних відносин.

Література

1. Рюзен Йорн. Нові шляхи історичного мислення. Переклад з нім. В. Кам'янець. Львів : Літопис, 2010. 358 с.
2. Хітрова Т. Соціальні спільноти як простір формування групової пам'яті: новітні ефекти комунікації. *Діалог: Медіа-студії* : [збір.наук. праць.]. Ред. кол. : О.В. Александров (відп. ред.) [та ін.]. Одеса : Астропринт, 2014. Вип. 18–19. С. 305–315.
3. Kansteiner W. Finding Meaning in Memory: A Methodological Critique of Collective Memory Studies. *History and Theory*. 2002. Vol. 41. N. 2. P. 179–197.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-262-6-43>

Т. Хом'як

Запорізький національний університет

ТОПОС ЗАПОРІЖЖЯ В ЛІРИЦІ М. ЛИХОДІДА

Микола Лиходід – один із найпопулярніших українських поетів ХХ століття, які репрезентують Запорізький край. Його творчість у різні роки досліджували М. Кобзев, А. Кобинець, Г. Лютий, В. Шевченко, В. Чабаненко та інші.

У розумінні концепції світу М. Лиходіда значимим є топос Запоріжжя. Л. Орехова зауважує: «Способи формування картини світу в художньому творі залежать не тільки від історико-культурної традиції і жанрового диктату, але і від творчої індивідуальності художника, яка визначає образну неповторність і своєрідність

творчих рішень» [2, С. 176]. Стверджуючи, що «Хортиця наша пливе по історії» [1, С. 241], поет присвятив їй збірку з також назвою (1967 р.), а також багато поезій («На схилі Хортиці в осінньому теплі», «Такі м'які на Хортиці праземлі...», «Така цілюща на Хортиці осінь», «Хортиця», «Октави до друга» тощо). Представлено її окремі локуси: байраки, балки, урочища, урвища, ярки, яри, Гадюча Балка, брід Протовчий. Ліричний герой у захваті від Хортиці, «колиски запорозької» [1, С. 335], бо це «краса – / моя недоторканна Хортиця / і недоторкана роса» [1, С. 384]. Ліричний герой відчуває себе природною частиною часопростору Хортиці. Так він відчуває ментальне єднання з попередніми поколіннями, рідниться з ними:

Ми гріємо пальці об теплий граніт

На Хортицькім ріднім порозі [1, с. 123].

Рідне місто (стало рідним, бо народився поет у смт. Михайлівка Запорізької області) М. Лиходіда – не тільки пам'ятники культури, але й люди, будинки, тротуари, дерева, запахи, звуки. У його образотворенні чітко виявляються імпресіоністичні елементи, наявність яких зумовлена настановою вираження настроїв ліричного героя. Локальний простір міста означено такими топографічними реаліями, урбаністичними деталями: «Щемко іскрить трамвай», «Дніпробуд, світлофор», «На Правому є дім з граніту, / з порогів, думаєм, Дніпра» [1, с. 359], бібліотека імені М. Горького, педагогічний інститут, Хортицьке педучилище; школи, зокрема №1, «асфальтом і мостами шумить автобус», «місто вікнами дрижить», Палац одружень, Зелений Яр, Дніпрогес, Стежка Тараса тощо.

У поезії М. Лиходіда міські топоси Запоріжжя є духовними символами. Разом з тим творам властивий демократизм у змалюванні життя запоріжан, естетизація усіх сфер людського буття, поетизація побуту. Його ліричний герой пропагує скворидинівську простоту людського буття, радість земного існування в будь-яких його формах.

Ліричний герой бачить сенс свого життя у звичайній буденній роботі, вихованні дітей, внуків. Задоволення, на його думку, можна отримати від звичайного споглядання інститутських дверей, які «тепер не такі / не дубові, не чорні і не важкі, / як тоді, коли нам, студентам, / так хотілося літа...», а «ясеніві, і світлі, й легкі» [1, с. 272], та все одно викликають спогади про щасливе студентське

життя, і йому хочеться, щоб вони йому «щось розказали», а чи картини, «Коли професор вечірнім містом / додому квіти невміло несе» [1, с. 25] (з присвятою С. П. Самійленку), чи як «В запорізькому сонці рудому / грають хортицькі два мости» [1, с. 420], чи як «голубка, дика, гарна» «гніздо на світлофорі / змостила» [1, с. 410] на розі вулиць Запорізької і Героїв Сталінграда, чи як на Пушкінській площі, де бронзовий пам'ятник, / дощ іде навіжений, зривається в сніг» [1, с. 379].

Основним сакральним топосом у поезії М. Лиходіда виступає місто (як зауважує М. Еліаде, міфологічний символ Центру). Універсалія міста для поета – сакральний простір, що сприяє людській екзистенції абсорбувати тожсамість. Домінантою такого простору є вертикаль (вісь «небо – земля», що відповідає міфологічному образів світового дерева).

В осерді онтологічного космосу М. Лиходіда виростала всепорядкуюча гармонія світу. Аби наблизитись до тієї абсолютної досконалості, поет передовсім наповнював свій поетичний світ вишуканими культурологічними образами. Поруч розквітами образи, нав'язані селом, а ширше – натурою, що була для поета і найтрепетнішим спомином сільського дитинства, і найрельєфнішим проявом гармонії. Така система естетичних координат дозволила поетові мудро, досить об'єктивно оцінити місто як вияв новочасного духовного буття. Митець доводить, що місто в кращих його проявах – одна з невід'ємних сфер людської духовності. Він зумів досягнути місто не тільки як вершину цивілізації, а і як одну з багатьох, хоч і вагомому, частку гармонійного світу.

М. Лиходід сміливо впустив образи міста у свій внутрішній, найінтимніший світ. Він передав не лише пересічну міську атрибутику, а й духовну ауру міста, зумів ввести органічною частиною у власній всесвіт. І цим сприяв збереженню сув'язі часів, епох, зробив місто дещо людянішим.

В образі ліричного героя М. Лиходіда певною мірою знайшов відображення духовний, внутрішній досвід самого поета.

Література

1. Лиходід М. Вибране: Поезії. Запоріжжя: Дніпровський металург. 2005. 492 с.

2. Література Запорізького краю: хрестоматія творів кінця ХХ – початку ХХІ ст.) О. О. Медко, О. О. Стадніченко. – Запоріжжя: Дике поле. 2019. 480 с.

3. Орехова Л. Авторское мифотворчество и русский модернизм (лирическая проза). К.: УМКВО. 1992. 92 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-262-6-44>

А. ЧМИР

*Одеський національний університет
ім. І. І. Мечникова*

ФУНКЦІ СПОВІДІ В ІСТОРИЧНІЙ РОМАНІСТИЦІ П. КРАЛЮКА

У постмодерну епоху, коли будь-які ідеали знецінюються, зі сповіддю також відбувається аналогічний процес. Сповідальне слово в постмодерн деякою мірою втрачає своє першопочаткове значення, стаючи тільки подобою таїнства.

У процесі своєї еволюції література «запозичує» з релігії вищевказаний обряд та підлаштовує під свої словесні можливості. Тому з'являється нове визначення «сповіді» та сукупність її специфічних рис. Якщо в художній літературі письменник використовує прийом сповіді, то вона наділена виразною психологічною характеристикою. Це пов'язано з тим, що покаяння виступає прямою формою психологізму. Душевний стан героя, який сповідується, стає більш зрозумілим для читача.

Сповідь як прийом психологізму широко представлена у творчості сучасного письменника Петра Кралюка. Майстер слова є автором 3 історичних романів «Шестиднев, або Корона дому Острозьких» (2010), «Сильні та одинокі» (2011) і «Данило Острозький: образ, гаптований бісером» (2016), в яких наявна така форма психологічного зображення як покаяння.

У «Шестидневі» йдеться про тернистий шлях українського народу в ХVІ ст., одним із учасників якого був князь – Василь-